

Висновок. При позитивному виконанні поставленої мети Хмельницький регіон може розраховувати на покращення притоку як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій, які дозволять змінити економічну ситуацію в регіоні.

Література

1. Суховірський Б.І. Регіональна стратегія економічного розвитку України / Суховірський Б.І. – К. : КНЕУ, 2000. – 154 с.
2. www.khmelnytsky.com
3. Долішній М.І. Актуальні проблеми формування регіональної політики в Україні / М.І. Долішній // Регіон. економіка. – 1999. – № 3(13).
4. Кулік О.О. Перспективи регіональної економічної політики на межі ХХ та на початку ХХІ століть / О.О. Кулік // УГЖ. – 1999. – № 1.
5. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком : [навч. посібник] / Стеченко Д.М. – К. : Вища шк., 2000.
6. Чумаченко М.Г. Регіональна політика в Україні / Чумаченко М.Г. – Донецьк, 1993. – 68 с.
7. Шевчук Л. Розміщення продуктивних сил : [навч. посібник] / Шевчук Л. – Львів, 2001. – 150 с.

Надійшла 04.09.2011

УДК 332.146

О. О. ОЧЕРЕДЬКО

Приазовський державний технічний університет

СТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНА

В статті досліджується існуюча структура управління інноваційною діяльністю Донецького регіону, запропоновані шляхи її удосконалення для подальшого ефективного розвитку регіону.

The article examines the current structure of innovative activity in Donetsk region, suggested ways to improve it for further effective development of the region.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, структура управління, підприємство.

Вступ. Інноваційній діяльності та розвитку в Донецькому регіоні приділяється багато уваги, вже чимало зроблено, але разом з тим на сьогодні відсутня належна структура управління інноваційною діяльністю регіону. Основною проблемою при цьому є недосформованість та недостатній розвиток інноваційної інфраструктури Донецького регіону, що виявляється у не охопленні всіх ланок інноваційного процесу, практично повна відсутність центру трансферу технологій та венчурних фондів.

Державні та регіональні інноваційні програми часто не забезпечують досягнення конкретних кінцевих результатів, а переважна більшість підприємств, через фінансово-економічні умови, не бажають впроваджувати результати науково-технічної діяльності у власну виробничу практику. Саме тому стратегія і програма дій на всю тривалість інноваційного розвитку, послідовність і взаємопов'язаність інноваційних процесів набувають на сьогодні особливого значення.

Дослідження ролі інновацій в економічній системі регіону займають одне з провідних місць в сучасних працях вітчизняних та зарубіжних економістів. Серед українських вчених, що внесли вагомий внесок у розвиток регіональної економіки та інноваційної діяльності, слід назвати праці А. Алімова, Ю. Бажала, В. Гейця, Б. Данилишина, М. Долішнього, О. Кухленко, Ю. Ніколенка, М. Паламарчука, В. Пили, О. Сологуб, Д. Стеченка та ін. Серед зарубіжних авторів слід назвати праці С. Валдайцева, Р. Гаррода, П. Друкера, П. Завліна, А. Казанцева, В. Лівшица, Ф. Махлупа, Л. Мінделі, Д. Неймана, С. Фішера, Дж. Шмуклера, І. Шумпетера, Ю. Яковца та ін.

Метою дослідження є удосконалення існуючої структури управління інноваційною діяльністю Донецького регіону для її подальшого розвитку.

Основний розділ. Інноваційна діяльність означає процес створення, впровадження та поширення інновацій. Сутністю інновації та інноваційної діяльності є зміни, які розглядаються як джерело доходу.

Інноваційна діяльність здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво та інші сфери, яка включає науково-технічну діяльність, організаційну, фінансову і комерційну [1]. Наукові дослідження та розробки, будучи джерелом нових ідей, здійснюються на різних етапах інноваційного процесу. Інноваційну діяльність необхідно розглядати як один з основних засобів адаптації підприємств до постійних змін умов зовнішнього середовища.

Управління регіональною інноваційною діяльністю складає невід'ємну частину цілісної системи управління ринковою економікою країни і розглядається в рамках загального реформування системи управління народногосподарським комплексом країни. Одним з першочергових завдань розвитку

управління регіональної інноваційної діяльності має стати створення на державному рівні економічного й правового механізмів розробки і впровадження новітніх технологій та інновацій в практичну діяльність.

На сьогоднішнім основним документом інноваційного розвитку Донецького регіону є Програма науково-технічного розвитку до 2020 року, яка виконується в 3 етапи [2]:

Перший етап (2002–2005 рр.) – створення економічних, інфраструктурних та інституційних основ переходу до інноваційної стадії розвитку;

Другий етап (2005–2010 рр.) – завершення проектів з реструктуризації пріоритетних галузей і міжгалузевих комплексів із запровадженням досягнень науки і техніки; створення виробництв з новітнім технологічним укладом; створення інфраструктури інноваційного ринку; налагодження стабільних зв'язків науки і виробництва та ін.;

Третім етапом планується (2011–2020 рр.) – подальше реформування господарського комплексу на основі впровадження науково-технічного прогресу з використанням прогресивних форм галузевої та територіальної організації суспільного виробництва, що є каталізатором подальшого удосконалення розвитку і розміщення продуктивних сил області та України в цілому.

Загальна вартість реалізації Програми (у цінах на 01.01.2002 р.) до 2020 року складає, за розрахунками 14,6–17,9 млрд гривень. Найбільша частка коштів передбачена на здійснення заходів щодо науково-технічного розвитку провідних галузей спеціалізації регіону, а також піднесення рівня виробничої та соціальної інфраструктури.

Із загального обсягу фінансування Програми 3,1–3,7 млрд грн. будуть спрямовані на фінансування науково-дослідних робіт, а 11,5–14,2 млрд грн – на фінансування інноваційної діяльності.

У фінансуванні науково-дослідних робіт питома вага держбюджету становитиме за роками: 9–12%, власних коштів – від 8 до 9,5%.

У фінансуванні інноваційної діяльності в Донецькій області питома вага держбюджету становитиме за роками: 0,3–0,4%, інноваційного фонду – 2,1–8,9%, кредитів – 3–6%, вітчизняних інвесторів – 5–7%, іноземних інвесторів – 3–4%, власних коштів – 80%.

Програмою-2020 передбачено три джерела фінансування проектів: кошти підприємств (власні та залучені), місцеві бюджети та державний бюджет. На сьогоднішній реалізація науково-технічних проектів Програми-2020 та впровадження інноваційних розробок здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств і коштів замовників на проведення робіт і наукових досліджень. Так, у 2010 році в рамках розділу «Науково-технічний та інноваційний розвиток» Програми економічного і соціального розвитку Донецької області, затвердженої рішенням обласної ради від 14.05.2010 № 5/28-883, передбачено реалізацію 24 проектів із розробки та впровадження техніки та технологій з інноваційною складовою та 40 проектів з трансферу технологій та модернізації виробництва. В 2010 році розпочато реалізацію 15 проектів з інноваційною складовою та 23 проектів з трансферу технологій (табл. 1).

Таблиця 1

Показники фінансування заходів Програми економічного і соціального розвитку Донецької області за 9 місяців 2010 року, тис. грн. [2]

Джерело фінансування	Проекти з інноваційною складовою	Проекти з трансферу технологій
Всього	137396	158089
у т.ч.:		
- державний бюджет	1594	6146
- місцеві бюджети	0	262
- кошти підприємств	124249	150221
- інші джерела	11554	1460

Результатами реалізації цієї Програми мають стати:

- зростання обсягів реалізації вітчизняної наукомісткої продукції та високих технологій як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках;
- активізація процесу впровадження передових науково-технічних розробок на промислових підприємствах області, підвищення конкурентоздатності товарів і послуг;
- забезпечення комплексної переробки сировини зі створенням високорентабельних виробництв у гірничо-видобувних галузях;
- створення інфраструктури інноваційної підтримки підприємств для надання інформаційних, консультаційних, маркетингових, фінансових й інших видів послуг;
- збільшення частки малих підприємств, які займаються інноваційною, науково-технічною та виробничою діяльністю та виробляють високотехнологічну продукцію;
- створення нових робочих місць та зменшення безробіття;
- розширення бази оподаткування і збільшення наповнення обласного і місцевих бюджетів;

- збільшення обсягів залучення позабюджетних (у тому числі іноземних) інвестицій в наукомісткі галузі економіки і наукомісткий бізнес в області;

- збільшення кількості робочих місць для висококваліфікованих фахівців;

- підвищення рівня життя населення і наближення його до соціальних стандартів та рівня розвинутих країн;

- оздоровлення природного середовища в області.

Особливу роль у розвитку інституційної інфраструктури інноваційної діяльності регіону відіграють науково-дослідницькі установи, діяльність яких коригують Донецький науковий центр НАН України, Донецьке регіональне відділення Академії технологічних наук України.

Велике значення для управління інноваційною діяльністю регіону мають вищі навчальні заклади, такі як Донецький національний університет (ДонНУ), Донецький національний технічний університет (ДонНТУ), Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Донбаська національна академія будівництва та архітектури, Донбаська державна машинобудівна академія, Державний університет інформатики та штучного інтелекту (Донецький державний інститут штучного інтелекту), Приазовський державний технічний університет, Донецький державний медичний університет ім. М. Горького, Вищий навчальний заклад «Донецький інститут залізничного транспорту Української державної академії залізничного транспорту» Міністерства транспорту і зв'язку України, Автомобільно-дорожній інститут ДонНТУ, Донецький юридичний інститут Луганського державного університету внутрішніх справ, Донецький державний університет управління, Горлівський державний педагогічний інститут

Велике значення у формуванні умов управління інноваційною діяльністю регіону є інноваційна інфраструктура, яка у Донецькому регіоні виступає в якості координуючих діяльність інноваційних підприємств таких, як Регіональна рада з питань науки і технологій, Східний регіональний центр інноваційного розвитку, Донецьке регіональне відділення Державної інноваційної фінансово-кредитної установи (Державної інноваційної компанії), Донецький науковий центр НАНУ, Центр консультаційно-інформаційної допомоги і забезпечення практичної підтримки малого підприємництва з захисту промислової власності та авторських прав (Донецьке регіональне відділення Академії технологічних наук України), КП «Донецький інноваційний центр», Донецька обласна рада товариства винахідників і раціоналізаторів.

Так наприклад, Регіональна рада з питань науки і технологій працює при облдержадміністрації як постійний консультативно-дорадчий орган управління науково-технічним розвитком Донецької області. Рада складається з представників академічних та галузевих наукових установ, вищих навчальних закладів, провідних підприємств, інноваційних, венчурних, комерційних та фінансових структур, органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, а також структур Національної академії наук України та Кабінету Міністрів України.

Головною метою функціонування ради є сприяння переходу промисловості області на інноваційний шлях розвитку та забезпечення ефективного управління процесом науково-технічного розвитку в рамках Програми науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року [2].

Робочим органом, який обслуговує та забезпечує діяльність ради є відділ з питань інноваційного розвитку та інтелектуальної власності [2] управління науково-технічного та інноваційного розвитку головного управління промисловості та розвитку інфраструктури облдержадміністрації.

Впровадження у виробництво нових технологій та розробок, розвиток інноваційної сфери, як свідчить світова практика, створює основу конкурентоспроможності національної економіки. Стан інноваційної діяльності України знаходиться на досить низькому рівні не тільки відносно країн-лідерів, таких як Японія, США, Китай, країни Євросоюзу, але і у порівнянні з рівнем інноваційного розвитку країн пострадянського простору.

Якщо оцінити, наскільки інтенсивно здійснювалась інноваційна діяльність у різних галузях промисловості, то продукція українських підприємств оновлюється в середньому за п'ять років [3, с. 329]. Слід звернути увагу на те, що частіше за все на промислових підприємствах продукція та технологічні процеси модернізуються, ніж розробляється принципово нова продукція або технологія.

Державна бюджетна установа «Східний регіональний центр інноваційного розвитку» утворена з метою забезпечення інформаційно-аналітичної, методичної, організаційної та іншої підтримки інноваційного розвитку Східного регіону [4].

Основними завданнями Східного регіонального центру інноваційного розвитку є:

- аналіз інноваційного потенціалу Східного регіону;

- забезпечення наукової та іншої підтримки впровадження програм і проектів інноваційного розвитку Східного регіону, у тому числі через механізм програмно-цільового фінансування відповідно до законодавства на конкурсній основі науково-технічних програм і окремих розробок, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;

- сприяння розвитку інформаційно-консалтингового забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної інфраструктури;

- реалізація відповідно до законодавства України пріоритетних напрямів інноваційної діяльності;
- організація взаємодії науково-дослідних, інноваційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади щодо інноваційного розвитку Східного регіону.

Українська державна інноваційна компанія була заснована у 2000 році як фінансово-кредитна небанківська установа, головною метою якої – реалізація інноваційної політики і залучення національних і зарубіжних інвесторів до фінансування розвитку народного господарства. Установа належить до сфери управління Державного агентства України з інвестицій та інновацій. Головна задача – фінансування інноваційних проектів, що націлені на застосування у виробництві прогресивних технічних досягнень і технологій, розробку нових видів продукції.

Сфера діяльності Донецького наукового центру НАНУ охоплює дві області – Донецьку та Луганську. В його системі функціонують 15 установ Національної академії наук України, 140 галузевих науково-дослідних, проектно-конструкторських і технологічних організацій і 34 вищих навчальних закладів 3–4 рівнів акредитації.

Пріоритетними напрямками діяльності Донецького наукового центру НАНУ є:

- структурна перебудова паливно-енергетичного, металургійного, хімічного і машинобудівного комплексів Донецького регіону;

- екологічна і технологічна безпека вуглевидобутку;
- захист і реабілітація імунної системи людини;
- охорона навколишнього середовища й ефективне використання вторинних ресурсів;
- кадрові і методологічне забезпечення розвитку інноваційної діяльності.

Центр консультативно-інформаційної допомоги і забезпечення практичної підтримки малого підприємництва по захисту промислової власності та авторських прав (Донецьке регіональне відділення Академії технологічних наук України) виконує наступні функції щодо розвитку інноваційної діяльності Донецького регіону:

- консультативні послуги для представників малого підприємництва: з охорони прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки; авторських і суміжних прав; з питань комерціалізації інтелектуальної власності;

- надає представникам малого підприємництва інформаційно-методичних матеріалів;

- проводить семінари для представників малого підприємництва з охорони промислової власності, авторських і суміжних прав;

- взаємодіє з Донецькою облдержадміністрацією, Торгово-промисловою палатою, Українською спілкою промисловців і підприємців, Донецькою обласною радою товариства винахідників і раціоналізаторів.

Структура управління інноваційною діяльністю Донецького регіону передбачає:

1) Формування економічної політики щодо використання новітніх технологій, напрямів і пріоритетів, а також їх підтримки.

2) Визначення реальних і перспективних джерел фінансових ресурсів, необхідних для реалізації передбачених напрямків розробки та використання новітніх технологій:

- централізоване фінансування, державна підтримка;
- зовнішні та внутрішні інвестиції;
- кошти сектора домашніх господарств (населення);
- кошти банківської та фінансової системи (кредити, вільні кошти);
- інші джерела фінансових ресурсів.

3) Стимулювання і розвиток «венчурного підприємництва» як особливої форми фінансового капіталу.

4) Розробка конкретних-відповідних етапам інноваційного процесу – економічних і правових підйомів для стимулювання використання вже наявних, а також створення та впровадження перспективних технологій (через податки, кредити, відсотки, бюджет, ціни, мита, субсидії тощо).

5) Розгляду на важливе місце матеріальних і трудових ресурсів у ресурсному забезпеченні створення новітніх технологій пропонується передбачати:

- управління прогностичним обсягом вітчизняних матеріальних ресурсів, що дозволить визначити внутрішні та зовнішні матеріальні ресурси, на які слід розраховувати в майбутньому при розробці та використанні новітніх технологій;

- управління підготовкою та перепідготовкою необхідних кадрів, які б відповідали потребам створення теоретичних основ розробки новітніх технологій, їх впровадження і практичного використання для виробництва нових товарів і надання послуг.

З метою вирішення проблем в інноваційній сфері, перш за все, слід звернути увагу на законодавчу базу на регіональному рівні, так як управління інноваційною діяльністю є неоднорідним на всій території України, кожен регіон має свої особливості, які необхідно враховувати для стимулювання розвитку економіки на інноваційній основі [5]. Так, для підприємств одного регіону перешкодою є кадрова проблема, в іншому ресурсна. Тому з метою балансування та згладжування неоднорідності розвитку на регіональному

рівні важливим напрямком є розробка програм інноваційного розвитку регіону. Що стосується Донецького регіону, то розроблена програма науково-технічного розвитку Донецької області до 2020 року спрямована на формування наукомістких виробничих процесів, впровадження ресурсозберігаючих та екологічно чистих технологій, створення нової системи управління розвитку виробничих сил регіону за інноваційною моделлю розвитку економіки.

Не дивлячись на наявність інноваційної програми розвитку Донецького регіону 2020, відкритим питанням залишається формування інноваційної інфраструктури, ядром якої є ланцюг «наука–бізнес». Ґрунтом для формування структури інноваційної діяльності, високий рівень розвитку якої надасть можливість залучення інвесторів, є стимулювання діяльності промислових підприємств з метою підвищення рівня розвитку їх інноваційного-маркетингового потенціалу. Основою здійснення перетворень в інноваційній сфері Донецької області повинні бути результати аудиту ефективності інноваційного розвитку з урахуванням усіх аспектів: виробничого, фінансового, екологічного, соціально-культурного.

Реалізація ефективної державної та регіональної інноваційної політики в Україні потребує певного вдосконалення організаційної структури управління у сфері науково-дослідної та інноваційної діяльності.

Основні заходи мають бути спрямовані на реформування функцій центральних та місцевих органів виконавчої влади та самоврядування, забезпечення структурної повноти їх повноважень, більш чітке визначення завдань і прав, механізму координації їх взаємодії між собою та з іншими органами влади.

Щодо удосконалення управління інноваційною діяльністю Донецького регіону у науково-технологічній та інноваційній сферах, то до сьогодення залишаються актуальними пропозиції викладені в «Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України» затвердженій постановою Верховної Ради України від 13.07.1999 р. № 916-XIV [6]:

Державна підтримка повинна здійснюватися виходячи з актуальності наявних в Україні проблем, вирішення яких потребує наукового забезпечення, у напрямках:

- фундаментальна наука, яка виступає стрижнем побудови інноваційної моделі розвитку країни;
- прикладні дослідження і технології, в яких Україна має значний науковий, технологічний та виробничий потенціал;
- вища освіта, підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку;
- система інформаційного та матеріально-технічного забезпечення наукової та інноваційної діяльності;
- дослідження та створення умов для підвищення ефективності та продуктивності праці;
- розроблення ресурсо- та енергозберігаючої техніки і технологій та оновлення на їх основі базових галузей промислового комплексу регіонів та держави;
- формування наукомістких виробничих процесів, шляхом створення та функціонування інноваційних структур (технополісів, інкубаторів тощо);
- впровадження високорентабельних інноваційних проектів, що забезпечують досягнення максимального добробуту для суспільства.

Висновки. З метою подальшої реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, створення умов для більш раціонального використання науково-технічного та виробничо-ресурсного потенціалу Донецької області, забезпечення ефективної реалізації Програми науково-технічного розвитку Донецької області на період до 2020 року необхідно:

- визначити перелік пріоритетних науково-технічних проектів і розробок та всіляко сприяти їх подальшій комерціалізації та впровадженню;
- забезпечити розвиток та мотивацію наукової діяльності молодих учених Донецької області;
- сприяти активізації взаємодії органів виконавчої влади всіх рівнів задля ефективного вирішення питань інноваційного розвитку
- сприяти активізації міжнародного та міжрегіонального співробітництва у сфері науково-технічної діяльності в рамках існуючих Угод.

Незважаючи на високий науково-технічний потенціал та інфраструктурну складову інноваційного розвитку Донецького регіону, варто визнати, що технічний рівень продукції, що випускається підприємствами, не завжди конкурентоспроможний на зовнішньому ринку та потребує пошуку нових умов залучення фінансових та технічних ресурсів у розвиток виробництва та науково-технічних програм.

Основою формування ефективної структури управління інноваційною діяльністю може стати тільки кардинальна зміна фундаментальних основ сучасного виробництва, тобто перехід від застарілої технічної бази до новітніх високоефективних інноваційних технологій, заснованих на широких різноманітних ідеях та їх широкого застосування в сучасних виробничих процесах, та система управління інноваційною діяльністю.

Досвід більшості розвинених країн світу доводить, що ефективна структура управління інноваційною діяльністю визначає темпи економічного розвитку, структуру сучасного виробництва, життєвий рівень в країні, та головне – визначає напрямок подальшого економічного розвитку країни та її регіонів, зокрема Донецького регіону.

Література

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України : [прийнято Верховною Радою від 04.07.2002 р. № 40-IV]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
2. Офіційний сайт Донецької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.donoda.gov.ua/main/ua/publication/content/10617.htm>.
3. Мізюк Б. М. Стратегічне управління : [підручник] / Мізюк Б. М. – [2-е вид., переробл. і доповн.]. – Львів : Магнолія 2007. – 329 с.
4. Офіційний сайт Державне агентство України з інвестицій та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.in.gov.ua/index.php?lang=ua&get=55&law_id=101.
5. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] : матеріали Парламентських слухань у Верховній Раді України / [за заг. ред. В. І. Полохала]. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/files/content/binder15454.pdf>.
6. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України : постанова Верховної Ради України від 13.07.1999, № 916-XIV // Наука та наукознавство. – 1999. – № 3.

Надійшла 12.09.2011

УДК 336.228:339.13

К. С. УЛЬЯНОВ

Військовий інститут Київського національного університету ім. Тараса Шевченка

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ

Проаналізовано вплив податкової політики на формування конкурентного середовища у вітчизняній економіці. Обґрунтовано взаємозв'язок податкової та конкурентної політики держави.

The paper analyzes an impact of tax policy on a competitive environment formation in the national economy. An interrelation between government tax and competition policy is proved.

Ключові слова: конкуренція, конкурентна політика, податкова політика, монополізація.

Актуальність теми. Основним завданням макроекономічної політики України є формування ринкового середовища, сприятливого для ведення бізнесу, розвитку компаній і ринків, найбільш повного задоволення потреб суспільства. Тому державна економічна політика має реалізуватися на конкурентних принципах. При цьому зростає розуміння того, що в епоху глобалізації, ускладнення стратегічних взаємодій компаній сама по собі конкурентна політика не спроможна усунути «фіаско» ринків та забезпечити високу ефективність їх функціонування. Необхідна адекватна підтримка з боку інших видів економічної політики держави, однією з яких є податкова політика.

Основний матеріал. Вивчення спектра питань реалізації податкової політики в Україні належить до проблематики, постійно актуальної та затребуваної у дослідницькому середовищі. Свідченням цьому є численні праці вітчизняних економістів (В. Андрущенко, З. Варналія, В. Вишневецького, В. Гейця, М. Долішнього, Ю. Іванова, І. Луніної, І. Лютого, Л. Максимової, П. Мельника, Г. Павленка, С. Слухaya, А. Соколовської, В. Тропіної, Д. Федорченко, Л. Шаблістої та інших). Другою науковою проблемою, яка перебуває в центрі уваги наукової громадськості України, є проблема формування ефективного конкурентного середовища в національній економіці. Серед найбільш відомих наукових праць із зазначеної проблематики слід назвати праці В. Базилевича, З. Борисенко, О. Костусєва, Г. Філюк, С. Черненко, О. Шнипка тощо. Тим часом, вітчизняна економічна наука певним чином ухиляється від дослідження питання про роль податкової політики у забезпеченні розвитку конкуренції на внутрішньому ринку, зниженні рівня монополізації національної економіки. Як наслідок, ці питання на сучасному етапі є недостатньо дослідженими. Тому наше завдання полягає в тому, щоб певною мірою заповнити цю «прогалину». З огляду на сказане, метою статті є аналіз впливу податкової політики на формування конкурентного середовища в українській економіці та забезпечення оптимальної інтенсивності конкуренції.

У 1991–2010 рр. в Україні так і не вдалося створити сприятливих умов для розвитку конкуренції та ефективного господарювання. Недоліки міжгалузевої координації, підтримання умов беззбиткової діяльності підприємств призвели до виникнення цінових і фінансових диспропорцій, суперечностей у взаємовідносинах між реальним сектором економіки та фінансово-кредитною системою, між експортоорієнтованими галузями та галузями, які працюють на внутрішній ринок.

На сучасному етапі в українській економіці питома вага конкурентних ринків у загальній структурі вітчизняних ринків коливається в межах 48–56%.

Як демонструють дані табл. 1, частка підприємств, що функціонують на ринках з конкурентною структурою, в загальному обсязі реалізації зросла у 2009 р. порівняно з 2007 р. на 1,2%, у той час як частка ринків з ознаками домінування – на 0,5%, а монопольних – зменшилася на 0,2%. Між тим, порівняно з 2010